

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI SMŻ w 2014 ROKU

W 2014 roku dobiegała 3-letnia kadencja władz Stowarzyszenia Miłośników Żubrów. Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenia zwołane zostało **Walne Zgromadzenie** członków, które odbyło się 3 września w Wałczu, w przeddzień XII międzynarodowej konferencji „Żubry w Bioregionie Mirosławiec”. Zebranie poprowadził dr hab. Wojciech Bielecki. Prezes Stowarzyszenia, prof. Wanda Olech przedstawiła dokonania SMŻ w tym okresie. W największym skrócie działalność ta to udział w kilku wielkich projektach służących poprawie warunków bytowania żubrów i rozwoju ich populacji, organizowanie dorocznych konferencji, wszechstronna działalność edukacyjna, wydawnicza, czy też organizowanie i koordynacja transportu żubrów między hodowlami na terenie Polski i między różnymi krajami europejskimi. Dr Mieczysław Hławiczka przedstawił sprawozdanie Komisji Rewizyjnej SMŻ. Oba sprawozdania z działalności Zarządu zostały przyjęte przez aklamację.

W wyniku szeregu głosowań wybrano nowy Zarząd oraz Komisję Rewizyjną. Prezesem ponownie została prof. Wanda Olech, która funkcję tę sprawuje od początku istnienia Stowarzyszenia Miłośników Żubrów. W skład Zarządu weszli: Krystyna Cielniak z Katedry Genetyki i Ogólnej Hodowli Zwierząt SGGW, Jerzy Dackiewicz – nadleśniczy w Białowieskim Parku Narodowym, kierownik Ośrodka Hodowli Żubrów, prof. Kajetan Perzanowski ze Stacji Badawczej Fauny Karpat Instytutu i Muzeum Zoologii PAN w Ustrzykach Dolnych i Piotr Tetla – emerytowany nadleśniczy Nadleśnictwa Kobiór, które opiekuje się najstarszą w Europie, pszczyńska hodowlą żubrów.

Podczas posiedzenia walnego zgromadzenia SMŻ podjęto uchwałę przyznania czterem osobom tytułu Honorowego Członka Stowarzyszenia. Członkami Honorowymi zostali: dr Mieczysław Hławiczka, lekarz weterynarii z Pszczyzny, od lat opiekujący się żubrami; prof. Jerzy Kita z SGGW, specjalizujący się m.in. w chorobach żubrów; prof. Małgorzata Krasieńska całym naukowym życiem związana z Zakładem Badania Ssaków PAN w Białowieży, oraz dr Zbigniew A. Krasieński emerytowany pracownik Białowieskiego Parku Narodowego.

W 2014 roku Stowarzyszenie Miłośników Żubrów pozyskało 20 nowych członków i na koniec 2014 roku liczyło 210 członków, w tym 13 wspierających. Działalność Stowarzyszenia realizowana była zgodnie z celami zapisanymi w Statucie.

Wzorem lat ubiegłych Stowarzyszenie aktywnie uczestniczyło w realizacji **programu ochrony zmienności** oraz wymiany zwierząt między ośrodkami, w tym:

- 27 marca do nowej zagrody pokazowej w Jabłonowie, w woj. zachodniopomorskim, przyjechały z Gołuchowa 4 młode żubry: dwuletnie krowy Polesia i Polonka oraz dwa byki – trzyletni Polasek i roczny Popłoch. W dwa dni później dołączyły do nich dwie samice z Pszczyny: czteroletnia Potynka i trzyletnia Pordawa oraz dwa roczne samce Pomelo II i Platan II. Samce zostały wypuszczone na wolność a w zagrodzie zostały cztery samice i cielę urodzone w Jabłonowie – razem 5 żubrów.

- 20 maja wypuszczono do zagrody Libeň w Novym Strašeci w Czechach cztery żubry z Polski: 3 krowy – Polena, Poranna III i Poldawska, wszystkie urodzone w 2011 r. Pochodzą z Ośrodka Hodowli Żubrów w Niepołomicach. Czwartym osobnikiem był samiec – pięcioletni Pokrop – z Pszczyny.

Przed wyjazdem wszystkie zwierzęta zostały dokładnie przebadane i wystawiono im europejskie świadectwo zdrowia. Zarówno załadunek żubrów, jak i transport przebiegły bez żadnych komplikacji. Nowe miejsce żubry szybko zaakceptowały. Zagroda Libeň ma 113 ha powierzchni, w większości jest to obszar zalesiony ale jest także woda i łąki.

- W listopadzie do zagrody aklimatyzacyjnej w Woli Michowej w Nadleśnictwie Komańcza przywieziono ze szwedzkiej hodowli Eriksberg trzy młode żubrzyce (urodzone w 2010 r.) o imionach Entre, Energi i Endora. Po miesięcznej kwarantannie zostały wypuszczone na wolność, by wzbogacić pulę genową wolnej populacji żubrów w Bieszczadach, liczącą ok. 270 osobników. Żubrzyce mają wszczepione mikroczipy oraz zaopatrzone zostały w obroże telemetryczne.

- W grudniu do zagrody aklimatyzacyjnej w Woli Michowej w Bieszczadach przetransportowano 2,5-letniego byka - Pukom. Przyjechał z zagrody pokazowej w Muczmem w Nadleśnictwie Stuposiany (które transport zorganizowało). Byk ma połączyć się z wcześniej przywiezionymi szwedzkimi krowami.

W ramach współpracy z hodowcami zagranicznymi

- W styczniu Stowarzyszenie Miłośników Żubrów podpisało umowę o współpracy z czeską organizacją ochrony przyrody Česká Krajina. Współpraca będzie polegała na pomocy naszym południowym sąsiadom w realizacji programu reintrodukcji żubrów. Wybrano teren poligonu, na którym ma w przyszłości zamieszkać stado wolnościowe. SMŻ zobowiązało się do wybrania osobników, które zapoczątkują hodowlę, następnie będzie służyć daleko idącym doradztwem w sprawach dotyczących reintrodukcji, hodowli i opieki weterynaryjnej, dostarczy też wszelkiego typu analizy rodowodowe nt. żubrów oraz materiały edukacyjne.

Česká Krajina zobowiązuje się do realizacji Strategii Ochrony Żubra (IUCN; Status Survey and Conservation Action Plan), współpracy z SMŻ i podejmowania działalności edukacyjnej w zakresie ochrony żubra. Hodowla wolnościowa ma rozpocząć się od 5 osobników.

- 14 lutego prof. Wanda Olech i dr Zuza Nowak wzięły udział w spotkaniu hodowców żubrów z południowych Niemiec, okręgu będącego pod opieką Regionalnego Biura EBCC w Donaumoos. Przyjechali także hodowcy z Austrii

i Szwajcarii. Mówiono o aktualnej sytuacji żubrów, organizacji hodowli, ale tematem wiodącym było prowadzenie monitoringu genetycznego i pobieranie prób do analiz. Profesor Wanda Olech, współprowadząca spotkanie, przedstawiła prace i zadania EBCC, natomiast dr Zuza Nowak wygłosiła referat o dotychczasowych wynikach badań genetycznych, prowadzonych przez Katedrę Genetyki i Ogólnej Hodowli Zwierząt SGGW (trafiają tu również próbki z Niemiec) oraz ich znaczeniu dla rozwoju i wzmocnienia populacji żubrów. Wśród prelegentów był także dr Joachim Menzel, który prowadzi szeroko zakrojony projekt badań DNA wszystkich żyjących w Niemczech żubrów.

- 15 września Prezes Stowarzyszenia Miłośników Żubrów, prof. Wanda Olech spotkała się z przedstawicielami Rewilding Europe, panami Fransem Schepers'em oraz Wouterem Helmer'em. Organizacja ta ma na celu stworzenie w Europie atrakcyjnych turystycznie obszarów reintrodukcji dzikich zwierząt, gdzie w naturalnym środowisku będzie można spotkać gatunki dawniej powszechnie występujące na wolności, dziś pozostające głównie w rezerwach i zagrodach pokazowych. Jednym z obiektów zainteresowań Rewilding Europe jest udział w ochronie populacji żubra, wspieranie utrzymania zmienności genetycznej gatunku a także utworzenia nowych stanowisk dla wolnożyjących populacji na terenie Europy.

Przedstawiciele RE zgłosili się do SMŻ z propozycją współpracy doceniając dotychczasowe wysiłki, jakie władze i członkowie Stowarzyszenia wkładali w restytucję i utrzymanie gatunku. Deklarują chęć korzystania z wiedzy i doświadczeń badaczy i opiekunów żubrów oraz liczą na pomoc hodowców i lekarzy weterynarii zrzeszonych w SMŻ.

Podczas spotkania podpisano wstępne porozumienie wyrażające chęć współpracy z obu stron. Szczegółowe warunki i podział obowiązków obu organizacji będą ustalane przy realizacji konkretnych projektów, o finansowanie których będą podejmowane wspólne starania.

Do sukcesów hodowlanych należy pojawianie się **przychówka**. W roku sprawozdawczym odnotowaliśmy:

- w kwietniu pojawiły się na świecie młode żubry w stadach w województwie zachodniopomorskim, w tym w zagrodzie w Jabłonowie k/Mirosławca .

- W zagrodzie pokazowej żubrów w Wolisku, w Puszczy Boreckiej urodziła się cieliczka.

- W Rezerwacie Pokazowym Żubrów w Białowieży przybyły dwa nowe cielęta.

- 9 maja w zagrodzie żubrów Wolińskiego Parku Narodowego przyszła na świat cieliczka.

- w Zagrodzie Żubrów w Pszczynie najstarsza żubrzyca - 18-letnia Plista, urodziła zdrowe żubrzątko, byczka

Podczas corocznego spotkania grupy European Bison Conservation Center **EBCC**, poruszono ważną kwestię ujednoczenia dobrych praktyk w obrębie zarządzania populacjami żubra będącymi pod opieką regionalnych biur EBCC w różnych krajach europejskich. Zwrócono uwagę na konieczność wypracowania zasad obowiązujących wszystkich członków EBCC - reprezentujących zarówno biura regionalne, jak i biuro generalne, w odniesieniu do przepływu informacji rodowodowych, hodowlanych, transportowych oraz zdrowotnych. Dyskutowano na temat zasad współpracy z osobami zainteresowanymi otwieraniem nowych miejsc hodowli żubrów oraz systemem certyfikacji hodowli istniejących. Podkreślono potrzebę kolekcjonowania w każdym regionie informacji nt. dostępnej puli zwierząt przeznaczonych do celów hodowlanych oraz ścisłej współpracy z Księżą Rodowodową Żubrów w tym zakresie.

Ponadto kontynuowano dyskusję nad podnoszoną przez pracowników Instytutu Biologii Ssaków PAN, kwestią niejasnej przynależności żubrów z białoruskiej części Puszczy Białowieskiej do jednej z dwóch linii genetycznych. Temat ten został poruszony również podczas tegorocznego spotkania EBCC, z powodu wystąpienia autorki badań molekularnych podczas sesji genetycznej. Podczas spotkania EBCC zdecydowano o niepodejmowaniu żadnych kroków zmieniających status białoruskiej populacji żubrów do momentu uzyskania dostępu do publikacji pełnych wyników badań jej zespołu badawczego, jak również przeprowadzenia badań referencyjnych.

W końcu czerwca prof. Wanda Olech, prezes SMŻ, wraz z towarzyszącymi jej osobami ze Stowarzyszenia odwiedziła Zagrodę w Sycowicach, która została zbudowana dwa lata temu przy udziale i finansowym wsparciu Stowarzyszenia Miłośników Żubrów w ramach projektu "Ochrona *ex situ* żubra *Bison bonasus* w Polsce". Celem odwiedzin była ocena stanu żubrów oraz wygląd zagrody. Stadem opiekuje się i jest za nie odpowiedzialny Instytut Ekologii Stosowanej w Skórzynie.

Po dokonaniu oględzin stwierdzono, że żubry są zdrowe i w dobrej kondycji. Duża powierzchnia zagrody, 22 ha, a także urozmaicony charakter terenu pozwala żubrom znaleźć na tyle wystarczającą ilość pokarmu, by niezbyt często korzystać z karmy wykładanej dla nich w stałym punkcie, do którego codziennie przychodziły na początku pobytu. Zwierzęta stały się bardziej samodzielne i raczej stronią od ludzi - zgodnie z założeniem, które towarzyszyło twórcom tej hodowli.

Podczas wizyty prof. Olech, wraz z dyrekcją Instytutu zaplanowano, że w okresie letnim będą tu odbywać praktyki studenci SGGW, a wiosną przyszłego roku na sesji studyjnej spotka się w Sycowicach sekcja żubrowa koła naukowego studentów. Z dostępnych wyników badań IES korzystać będą też doktoranci.

Zaproponowano wprowadzenie oferty edukacyjnej dotyczącej żubrów dla odwiedzających ten region, szczególnie dla grup szkolnych, które wykazują duże zainteresowanie tą problematyką.

Mimo upływu czasu stan liczebny zagrody nie ulega zmianie. Wygląda na to, że byk Plarip nie spełnia pokładanych w nim nadziei. Nie jest więc wykluczone, że jeśli

sytuacja nie ulegnie zmianie, Plarip zostanie zastąpiony przez innego, starannie dobranego byka, prawdopodobnie pochodzącego także z Pszczyny.

W marcu na posiedzeniu Regionalnej Rady Ochrony Przyrody w Białymstoku prof. Wanda Olech przedstawiła plany ewentualnego wsiedlenia żubrów do Puszczy Augustowskiej, gdzie są dobre warunki dla bytowania niewielkiego stada. Początkowo byłoby to ok. 10 osobników, a docelowo, po kilku latach, nie więcej niż 35–40. Naukowe analizy wskazują, że najlepiej nadają się do tego celu południowe tereny Puszczy: nadleśnictwa Augustów i Płaska, a do dyspozycji zwierzęta miałyby obszar o powierzchni blisko 30 tys. ha. Stado powinno być stale monitorowane – przede wszystkim pod kątem rozpraszania się, zdrowotności i liczebności.

Wprowadzenie żubrów do Puszczy Augustowskiej pomogłoby w rozproszeniu istniejącej w północno-wschodniej Polsce populacji i poprawiłoby jej bezpieczeństwo. Zwłaszcza, że zaobserwowano iż żubry w Puszczy Augustowskiej zaczynają się już samoistnie pojawiać, przywędrowując zapewne z terenów Puszczy Boreckiej.

Podczas spotkania w Białymstoku wiele miejsca poświęcono przygotowaniu społeczności lokalnych do obecności żubrów, które bywają w niektórych regionach źródłem konfliktów, bo bez akceptacji mieszkańców projekt nie może być – i nie będzie – zrealizowany. W latach 2014–16 planowana jest poprawa warunków siedliskowych oraz organizacja spotkań na terenie Puszczy Augustowskiej, samo wsiedlenie żubrów jest planowane w okresie późniejszym. Pieniądze na cele projektu na najbliższe lata mają pochodzić z tzw. funduszy norweskich.

W ramach działalności edukacyjnej, w styczniu ukazała się książeczka edukacyjna o żubrach, przeznaczona dla dzieci w różnym wieku. Było to jedno z ostatnich zadań zrealizowanych w ramach promocji projektu „Ochrona *ex situ* żubra *Bison bonasus* w Polsce”. Publikację przygotowała Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego – koordynator projektu, i pozycja ta trafiła już do beneficjentów, którymi są Nadleśnictwo Kobiór, Ośrodek Hodowli Żubrów w Niepołomicach, Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie oraz Stowarzyszenie Miłośników Żubrów. W książeczce znajdują się liczne ciekawostki dotyczące życia i ochrony żubrów, ale też garść informacji o innych zwierzętach, są zagadki, kolorowanki i krzyżówki – co daje nadzieję, że każde dziecko znajdzie dla siebie coś interesującego.

7 i 8 sierpnia, na terenie letniego obozu harcerskiego w Piecniku (woj. zachodniopomorskie) panie Magda Trzeciak i Karolina Zdunek ze Stowarzyszenia Miłośników Żubrów, poprowadziły warsztaty na temat żubrów, ale także na temat bioróżnorodności oraz praw rządzących przyrodą. Wyjazd do Stanicy Harcerskiej w Piecniku był związany z realizacją nowego projektu edukacyjnego SMŻ pn. „O bioróżnorodności dla przyszłości – czyli jak uczyć, że sarna nie jest żoną jelenia”. Pogadanki połączono z wizytą w niedawno otwartej zagrodzie pokazowej żubrów o nazwie *Dzika Zagroda* w niedalekim Jabłonowie. W zajęciach uczestniczyły dzieci i młodzież (wiek słuchaczy 6 do 16 lat), którzy wykazali duże zainteresowanie tematem. Harcerze sporo zapamiętali z zajęć teoretycznych, prowadzonych dzień przed wizytą w zagrodzie, co skutkowało zadawaniem wielu dociekliwych pytań, kiedy stanęli oko w oko z mieszkańcami *Dzkiej Zagrody*. Harcerze zrewanżowali się

prelegentkom włączając je w twórczy i edukacyjnie inspirujący rytm swojego obozu oraz stylowymi dyplomami z podziękowaniami. W wyniku tego spotkania doszło do wymiany doświadczeń oraz powstania ciekawych pomysłów z zakresu edukacji przyrodniczej dzieci i młodzieży, co będzie miało pozytywny wpływ na dalsze działania zarówno harcerzy, jak i SMŻ. Wszystko świadczyło o tym, że przeprowadzone warsztaty, wsparte dodatkowo ciekawymi materiałami informacyjnymi, są bardzo oczekiwane – i potrzebne.

W styczniu Stowarzyszenie Miłośników Żubrów zostało wybrane w postępowaniu przetargowym do prowadzenia monitoringu genetycznego, parazytologicznego i zdrowotnego w ramach kontynuacji projektu „Ochrona *in situ* żubra w Polsce – część południowa”. Zamawiającym jest Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie, która projekt prowadzi. Umowa obowiązywała przez cały 2014 rok.

1 kwietnia odbyło się pierwsze spotkanie Sekcji Żubrowej Koła Naukowego Wydziału Nauk o Zwierzętach SGGW. Poświęcone było ochronie żubrów *in situ* oraz *ex situ*, czyli zarówno w wolno żyjących stadach, jak i w hodowlach. Sekcja Żubrowa powstała we współpracy zoologów z koła naukowego i Stowarzyszenia Miłośników Żubrów. Sala, w której mówiono o projektach poświęconych ochronie i rozwojowi populacji żubrów w Polsce była szczelnie wypełniona przez studentów. Prezentacje przedstawiły członkinie Stowarzyszenia Miłośników Żubrów – dr Magdalena Łopieńska oraz doktorantki Maria Sobczuk i Barbara Bidzińska. O ciekawych perspektywach dla młodych naukowców, w tym wyjazdowych, powiedziała prof. Wanda Olech, podkreślając różnorodność działań dotyczących ochrony żubrów i poznania tego gatunku, mających często unikatowy charakter. Podczas spotkania został wyświetlony film o staraniach naszych południowych sąsiadów, by i w Czechach żubry pojawiły się w wolnych stadach.

Dziewiątego kwietnia w TVP Warszawa gościem programu z cyklu „Porozmawiajmy o...” o godz. 20.05 była prof. Wanda Olech-Piasecka. Rozmowę prowadził znany dziennikarz naukowy red. Krzysztof Michalski, a tematem były oczywiście żubry – ich ochrona, życie, projekty wspomagające ich rozwój, a także badania naukowe.

W kwietniu Stowarzyszenie Miłośników Żubrów znalazło się na liście rankingowej opublikowanej przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i otrzymało pieniądze w ramach Mechanizmu Finansowego EOG 2009-2014 popularnie nazywanego funduszami norweskimi, na realizację projektu „O bioróżnorodności dla przyszłości – czyli jak uczyć, że sarna nie jest żoną jelenia”. Projekt będzie realizowany przez 2 lata – do kwietnia 2016 r., wspólnie z Polskim Związkiem Łowieckim. Projekt ma charakter edukacyjny, jego celem jest poprawa świadomości społecznej na temat bioróżnorodności – w powiązaniu ze zmianami klimatycznymi i ekonomiczną wartością ekosystemów. Realizacja założeń będzie polegała na merytorycznym opracowaniu materiałów warsztatowych dla

edukatorów pracujących z dziećmi ze szkół podstawowych oraz szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Po opracowaniu materiałów rozpocznie się drugi etap projektu, tj. organizacja ogólnopolskiego cyklu warsztatów dla nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz dla myśliwych zrzeszonych w Polskim Związku Łowieckim (PZŁ), przedstawicieli organizacji pozarządowych (NGO) zaangażowanych w edukację ekologiczną. W ramach projektu stworzone zostaną dwie multimedialne płyty edukacyjne oraz dwa podręczniki do płyt, stanowiące pomoce dydaktyczne w trakcie prowadzenia lekcji bądź zajęć pozalekcyjnych (kółka biologiczne/przyrodnicze, wycieczki). Zorganizowane zostaną dwa spotkania informacyjne (rozpoczynające i podsumowujące całe przedsięwzięcie). Projekt „O bioróżnorodności dla przyszłości – czyli jak uczyć, że sarna nie jest żoną jelenia” promowany będzie również w czasie konferencji i imprez masowych o tematyce przyrodniczej, takich jak np. doroczna Międzynarodowa Konferencja Naukowa organizowana przez SMŻ, Dni SGGW, Dzień Żubra w Lutowiskach itp.

W siedzibie Polskiego Związku Łowieckiego w Warszawie odbyło się 10 września seminarium, na którym przedstawiono publicznie założenia nowego projektu „O bioróżnorodności dla przyszłości – czyli jak uczyć, że sarna nie jest żoną jelenia”. Uczestnikami spotkania byli członkowie SMŻ i PZŁ, oraz przedstawiciele SGGW, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, warszawskiego ogrodu zoologicznego, kuratorium oświaty, Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych oraz Lasów Miejskich w Warszawie.

Zapowiedziano organizowanie warsztatów metodycznych we wszystkich województwach. Podczas seminarium przedstawiono problemy dotyczące zagrożonych gatunków i ich klasyfikację wg IUCN (Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody); projekty i strategie ochrony zwierząt w Polsce, zwracając uwagę, że wiele z nich – przemyślanych, opracowanych przez najlepszych specjalistów – wciąż nie może doczekać się wdrożenia. Poruszono problem bioróżnorodności, w szerokim kontekście: przyrodniczym, gospodarczym i społecznym oraz o działaniach na rzecz jej ochrony w skali globalnej (Dekada Bioróżnorodności ogłoszona przez ONZ), europejskiej i krajowej. Omówiono rolę PZŁ w ochronie przyrody, która polega m.in. na zarządzaniu populacjami różnych dzikich zwierząt w naszym kraju, a tym samym o dbałości o ich stabilność i rozwój, na działaniach ochronnych i hodowlanych, a także na edukacji prowadzonej na wielu poziomach. Na zakończenie zwrócono uwagę na rolę nauczyciela biologii w gimnazjum. W praktyce nauczyciel ma zbyt mało czasu na realizację celów zawartych w założeniach programowych, dotyczących bioróżnorodności. Wynika to z małej liczby godzin, co uniemożliwia zapoznanie dzieci z polską przyrodą. Wiele zależy nierzadko od osobistego zaangażowania nauczycieli, którzy poświęcają własny czas i szukają ciekawych rozwiązań, by swoich wychowanków naprawdę zainteresować przyrodą. Podsumowując, nowy projekt SMŻ trafia niezwykle celnie

w zapotrzebowanie, co wyraźnie potwierdziła przedstawicielka kuratorium oświaty, zabierając głos w dyskusji. W przerwie seminarium z organizatorami spotkali się podsekretarz stanu w Ministerstwie Skarbu Urszula Pasławska i prezes PZŁ Lech Bloch. Przypomniano, że projekt "O bioróżnorodności dla przyszłości – czyli jak uczyć, że sarna nie jest żoną jelenia" korzysta z dofinansowania w kwocie 900 000 zł pochodzącego z Islandii, Liechtensteinu i Norwegii w ramach funduszy EOG.

26 kwietnia Stowarzyszenie Miłośników Żubrów miało stoisko promocyjne na XI międzynarodowych Targach Hubertus Expo 2014 zorganizowanych w Warszawie.

6 maja odbył się na Wydziale Nauk o Zwierzętach SGGW Dzień Otwarty – w ramach obchodów 10. rocznicy wstąpienia Polski do Unii Europejskiej. W hasle promującym ten dzień znalazły się żubry, bowiem ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej sfinansowano duże i udane projekty związane z ochroną i rozwojem ich populacji. Koordynatorem i beneficjentem wiodącym projektów „Ochrona *ex situ* żubra *Bison bonasus* w Polsce” oraz „Ochrona *in situ* żubra w Polsce – część północno-wschodnia” był właśnie Wydział Nauk o Zwierzętach.

Uczestnicy Dnia Otwartego mogli dowiedzieć się wszystkiego o żubrze i różnorodnych działaniach dla jego ochrony. Przygotowano m.in. warsztaty edukacyjne dla dzieci ze szkół podstawowych i gimnazjów (dostosowane do wieku uczestników), pokaz filmów o żubrowej tematyce, wykłady, wystawę zdjęć, a Stowarzyszenie Miłośników Żubrów zapraszało do interaktywnego stoiska. Zorganizowano dwie wystawy fotografii – na zewnątrz i wewnątrz budynku Wydziału Nauk o Zwierzętach SGGW a stoisko Stowarzyszenia Miłośników Żubrów pełne było folderów i broszur dotyczących programów ochrony żubrów prowadzonych w naszym kraju. Na Dzień Otwarty Funduszy Europejskich pod hasłem „Unia Żubrowo-Europejska” przygotowano prelekcje, pokazy i warsztaty. Największym powodzeniem cieszyły się zajęcia edukacyjne zorganizowane dla dzieci i młodzieży w różnym wieku. Grupy najmłodsze i gimnazjalne uczestniczyły w prezentacjach, dzieci oglądały slajdy, a także autentyczne fragmenty szkieletu tego największego europejskiego ssaka, a na modelu mogły zobaczyć, jak żubry się transportuje. Nie brakowało wielu dociekliwych pytań.

W dorocznym święcie SGGW, czyli w tzw. Wielkiej Majówce w dniach 23 i 24 maja i tym razem udział wzięło Stowarzyszenie Miłośników Żubrów. Ustawione dwa namioty Stowarzyszenia cieszyły się dużym powodzeniem. Wzorem ubiegłych lat najczęściej atrakcji przygotowano dla dzieci, ale i dorośli mieli okazję dowiedzieć się czegoś ciekawego. Niezmiennym powodzeniem cieszyło się odciskanie tropów zwierząt w masie solnej oraz odgadywanie, jakie zwierzę taki ślad zostawia. Zainteresowanie budziły także żubrowe kości, zadawano wiele pytań dotyczących żubrów. W Polsce coraz więcej mówi się o bizonach. W powszechnej opinii okazuje

się, że obecność obu gatunków w bliskości jest uznawane za korzystne dla żubra. Wyjaśnialiśmy więc dlaczego sprowadzanie bizonów do Polski budzi poważny niepokój specjalistów zaangażowanych w ochronę naszego rodzimego żubra. Uzasadnialiśmy dlaczego kilkudziesięcioletnie wysiłki zmierzające do odtworzenia cennego gatunku jakim jest dla nas żubr, byłyby zaprzepaszczone w razie ucieczki bizona z jego hodowli i skrzyżowania go z żyjącymi w naturze żubrami. Majowa impreza pokazała po raz kolejny, że wiedza o „królu puszczy” – największym zwierzęciu Europy, jest niestety nie najlepsza i nigdy dość działań, by tę sytuację poprawić.

Stowarzyszenie Miłośników Żubrów brało udział w obchodach VIII Dnia Żubra w Lutowiskach, w Bieszczadach, które miało miejsce 9 sierpnia. Tradycyjnie SMŻ rozstawiło swój promocyjny namiot-stoisko z żubrowymi gadżetami, oferując najmłodszym i dorosłym rozmaite atrakcje. Przede wszystkim była możliwość poszerzenia wiedzy o naszym sztandarowym gatunku.

Jednym z najważniejszych elementów Dnia Żubra było wręczenie statuetek Bieszczadzkiego Żubra przyznawanych przez Kapitułę Miłośników Bieszczadzkiej Przyrody ludziom najbardziej zasłużonym w ochronie tych wspaniałych zwierząt. Również w tym roku (podobnie jak w ubiegłym) Stowarzyszenie zdecydowało ponownie wysunąć do tej nagrody kandydaturę dr hab. Wojciecha Bieleckiego z SGGW - członka SMŻ – lekarza weterynarii, specjalistę w zakresie opieki nad żubrami, konsultanta ds. zdrowia projektów dotyczących żubrów. Statuetkę Bieszczadzkiego Żubra 2014 odebrał dr wet. Józef Amarowicz, powiatowy lekarz weterynarii w Lesku, wieloletni opiekun żubrów bieszczadzkich. Drugim laureatem nagrody przyznawanej za zasługi w ochronie żubrów zostało nadleśnictwo Lesopolnohospodarski Majetok w Ulič, Statny Podnik na Słowacji, prowadzącego wolnościową hodowlę tych zwierząt. Natomiast dr hab. Wojciech Bielecki z SGGW, członek SMŻ otrzymał dyplom.

Stowarzyszenie zorganizowało, przy współpracy Lasów Państwowych, XII międzynarodową konferencję naukową "Żubry w Bioregionie Mirosławiec ", która odbyła się w Wałczu w dniach 4 - 5 września. Okolice Mirosławca to miejsce, które żubrom bardzo sprzyja. Z ich obecności na tym terenie dumni są wszyscy – i władze, i mieszkańcy. Burmistrz Mirosławca, Piotr Pawlik, przy każdej okazji podkreśla *„Jesteśmy bardzo zadowoleni z tego, że tu, u nas, w zachodniopomorskim, żyją żubry na wolności i że powstała wspaniała zagroda pokazowa w Jabłonowie, która już przyciąga mnóstwo ludzi. Chcemy, by żubry były marką naszego regionu, żebyśmy byli dzięki żubrom rozpoznawalni. Obserwuję w ostatnich trzech latach, że stały się one obok herbu drugim tak rozpoznawalnym znakiem i bardzo nam się to podoba”*.

Do Wałcza przyjechało ponad 130 specjalistów z 11 państw: Belgii, Białorusi, Bułgarii, Czech, Danii, Holandii, Niemiec, Rosji, Serbii, Szwecji i Węgier, by podzielić się swoimi doświadczeniami, obserwacjami i wynikami badań. Wygłoszono 45 referatów, kilkanaście krótszych i dłuższych wystąpień. Tematyka konferencji była jak zawsze bardzo zróżnicowana, przeważały referaty i doniesienia związane

z weterynarią. Mimo, że dotyczyły bardzo specjalistycznych zagadnień, budziły duże zainteresowanie uczestników spotkania, bo analizowanie konkretnych przypadków, rozpoznawanie patogenów, szukanie przyczyn takiej czy innej choroby jest potrzebne w rozwoju hodowli żubrów zarówno wolnościowej, jak i w zamkniętych ośrodkach. Przewaga tematów związanych z medycyną weterynaryjną nie oznacza, że żubry chorują bardziej niż przed laty czy że ich kondycja się pogarsza. Po prostu – poprawia się diagnostyka, coraz lepszymi technikami badawczymi dysponują lekarze weterynarii i naukowcy. Pozwala to m.in. na prowadzenie działań prewencyjnych w sytuacji zagrożenia zdrowia żubrów czy podejmowanie leczenia, jeśli jest to możliwe.

Mówiono też o coraz bardziej zaawansowanych badaniach genetycznych, które prowadzone są na SGGW, w Katedrze Genetyki i Ogólnej Hodowli Zwierząt; bardzo interesujące były referaty dotyczące przemieszczania się żubrów w różnych terenach. Dzięki telemetrii można dowiedzieć się, jakimi szlakami wędrują, jakie siedliska preferują, jak zachowują się byki i krowy na przykład po wypuszczeniu z zagród na wolność.

Zagraniczni goście mówili o hodowlach w swoich krajach, a zainteresowanie tworzeniem nowych stad i rozwojem populacji żubrów w Europie wciąż rośnie.

Na wrześniowej konferencji „Żubry w Bioregionie Mirosławiec” uhonorowano statuetkami żubra z brązu i tytułem Miłośnika Żubra osoby szczególnie zasłużone w działalności na rzecz tych wspaniałych zwierząt. Statuetkę żubra i honorowy tytuł Miłośnika Żubra otrzymali:

- leśniczy Fred Zentner, szef niemieckiego rezerwatu żubrów Damerower Werder. Jest to bardzo dobrze prowadzony i wciąż rozwijający się ośrodek hodowlany o dużym znaczeniu dla europejskiej populacji tych zwierząt, a na świat przyszło tam już łącznie w ciągu blisko 60 lat 300 cieląt.

- Sylwia Jurzyk-Nordlów – regionalny konserwator przyrody w Szczecinie,

- Piotr Świdorski – wójt gminy Wałcz,

- Piotr Pawlik burmistrz miasta i gminy Mirosławiec,

- Magda i Maciej Tracz z Zachodniopomorskiego Towarzystwa Przyrodniczego.

Jak podkreślała prowadząca uroczystość prof. Wanda Olech, wszystkie wyróżnione osoby odznaczają się wyjątkowym podejściem do problemów ochrony przyrody, połączonym z wiedzą i profesjonalizmem. Serdecznie też podziękowała za pomoc i współpracę.

Zamykając konferencję Profesor Wanda Olech podziękowała gospodarzom, uczestnikom i wszystkim, którzy przyczynili się do zorganizowania konferencji. Ciepłe słowa uznania skierowała do tłumaczy, bardzo dobrze i ciężko pracujących przez cały czas. Poprosiła jednocześnie o zgłaszanie konstruktywnych wniosków,

mogących poprawić, usprawnić i urozmaicić w przyszłości przebieg corocznych spotkań.

Podczas konferencji dopisała wspaniała pogoda, co pozwoliło wszystkim docenić urok nowej zagrody pokazowej w Jabłonowie *Dzika Zagroda*. A po zakończeniu konferencji grupa chętnych przeprawiła się promem w Świnoujściu do niemieckiej zagrody żubrów Wisentgehege Insel Usedom w Prätenow.

Wzorem ubiegłych lat SMŻ wydało kolejny, siódmy już, zeszyt dwujęzycznego biuletynu „Żubr i jego ochrona” (European Bison Conservations Newsletter) zawierający prace naukowe i referaty wygłoszone podczas konferencji. Uczestnicy bardzo korzystnie wyrazili się o poziomie merytorycznym i organizacyjnym konferencji. Miłym akcentem było nieoczekiwane wystąpienie uczestniczki z Mińska, która serdecznie i emocjonalnie wyraziła podziękowanie prof. Wandzie Olech za umożliwienie delegacji białoruskiej wzięcia udziału w konferencji w Wałczu, za bardzo wysoki poziom obrad i korzyści, jakie każdy może dla siebie z niej wynieść.

Konferencja była wspierana finansowo przez Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Urząd Gminy w Wałczu oraz Prezydenta Mirosławca, za co bardzo dziękujemy.

We wrześniu, Białowieski Park Narodowy obchodził dwie ważne uroczystości: 85-lecie restytucji żubra w Puszczy Białowieskiej oraz 35-lecie obecności Białowieskiego Parku Narodowego na Liście Obiektów Światowego Dziedzictwa UNESCO. Z tej okazji Prezes Stowarzyszenia Miłośników Żubrów wystosowała list gratulacyjny na ręce dyrektora BPN, dr Mirosława Stepaniuka.

Jednym z ważnych zadań Stowarzyszenia jest pozyskiwanie funduszy na ochronę żubra. W tym roku uzyskaliśmy dotacje od:

Banku PEKAO S.A.,

Nadleśnictwa Borki ,

Polskiego Związku Łowieckiego.

Cały czas wspiera nas Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Serdecznie dziękujemy wszystkim sponsorom

oraz aktywnie działającym członkom Stowarzyszenia!

Zarząd SMŻ